

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

31. JULIJA

STEV. 31

Gospodar in gospodinja

Bodi ponosen, slovenski gospodar, ki si samostojen vladar v svoji hiši in gospodarstvu, zraven pa silno važen faktor (žinitelj) za ves narod in državol Sicer te omejujejo in delajo odvisnega prirodne in gospodarske razmere, a na tebi je ležeče, da po svojem znanju, svojih izkušnjah in premoženjskem stanju dane prilike čim bolje izkoristiš. V vsakem primeru si ti odgovoren za vse, kar se godi v tvoji domači hiši in v vsem tvojem gospodarstvu; tvoja dolžnost je, da bo vsaka reč na svojem pravem kraju, da pridelke pravilno izkoristiš ali prodaš. Ti, gospodar, porazdeljuješ delo, ti ocenjuješ njegovo vrednost, pa naj ga vršijo člani tvoje družine ali pa najeti delavci; ti si generalni ravnatelj, ki vodiš račune o stavbah, o živini, o strojih, o delih, o plačevanju davkov in izpolnjevanju drugih obveznosti. Ti, gospodar, si tudi učitelj svoje družine, ki jo kot svojo sodelavko uvajaš v vsakovrstne posie; s tem znatno olajšuješ delo ne le sebi, ampak tudi svojim domačim. Ker si, slovenski gospodar, nekak kralj, kralj v svojem gospodarstvu, zato je pa tudi edino pravilno, da daješ z besedo in dejanjem lep zgled ne samo v lastni družini, ampak tudi sicer v svojem družabnem in javnem življenju. Bodi prepričan, da spremljajo tebe in tvoje trudapolno prizadevanje oči vseh drugih sodržavljanov — neketovalecev; saj so vsi odvisni od tebe. Tvoje poštenje in pravičnost prehaja tudi na tvojo okolico. Tvoje lepo obnašanje ti ustvarja ugled, tebi osebno in vsej tvoji hiši in bližini, dobro ime, ki je več vredno od največjega tvarnega bogastva.

Pa tudi tebi, slovenska gospodinja, ki si poleg moža v kmetijskem gospodarstvu kot njegova prva pomočnica tako velikega pomena, vsa čast in prisrčen pozdrav! Tvoje delo bi moral ceniti in hvaležno uvaževati ves svet; saj je to

mnogokrat edina tvoja nagrada. Ti naša mati in gospodinja — si zjutraj ob petelinjem petju prva na nogah, v pozni večerni uri pa zadnja legaš k počitku. Na tvojih ramenih ne leži samo skrb za hišo in družino v ožjem pomenu, ampak se brigaš tudi za širše gospodarstvo zunaj. Ti ne samo lepo vzgajaš in učiš otroke, ljubiti Boga in domovino, ampak oskrbuješ dan na dan tudi nešteto drugih uel: molzeš krave, izdeluješ maslo in sir, oskrbuješ svinjak in goveji hlev, mnogokrat tudi konjskega, zelenjadni vrt je tvoja banovina, v kateri imaš glavno besedo in trud, pa tudi polje in travnik in gozd so priče tvoje pridne osk.bljivosti, ti nakupuješ domače potrebe za kuhinjo in obleko, ti prodajaš proizvode svoje perutnine in druge gospodinjske pridelke. Hvala ti in čast, kraljica slovenskih domov!

Ti našo mladino, podmladek, ki naj podaljša naše kmečko življenje, v katero polagamo vse svoje upe, ki je nositelj naše narodnosti, navad in izročil, ki naj se s spoštovanjem spominja svojih prednikov, tudi to mladino je treba pripraviti in usposobiti, da se obdrži na podedovani grudi. Ej, naša slovenska mladina na dežel! Sam ljubi Bog ve, kakšna bo šola tvojega življenja. V vsakem primeru pa vam stari želimo, da napredujete v gospodarstvu, da kmetujete bolje kakor pa smo znali mi. To boste dosegli, ako boste na naših izkušnjah gradili naprej ter izpopolnjevali sebe v novih pravih sodobnih potreb. Ne bojte se težav! Teh ne manjka v nobenem stanu. Če le mogoče, obiskujte kako kmetijsko šolo, vsaj zimsko, oglejte si vzorna gospodarstva in dajte se poučiti dotičnim gospodarjem. Imamo tudi nekaj dobrih kmetijskih časopisov in knjig; naj vam ne bo žal truda in časa, da se poglobite vanje, da jih preberete dvakrat, trikrat, desetkrat, da razmišljate o njih vsebini in se razgovorite o nji tudi z drugimi stanov-

skimi tovariši. Ako ne moreš sam naročiti strokovnega časopisa, naj vas naroči več skupaj ali ga zahtevajte v svojem izobraževalnem društvu ali v farni knjižnici. Tako si boste pridobili izobrazbo, ki vam je danes nujno potrebna, krep-

keje in zavešneje boste nastopali v zasebnem in javnem življenju in delovanju in bolj vedro boste gledali v bodočnost, ki je danes zastrta s tako temnimi oblaki.

Praktični nasveti za gospodarstvo

Primerjajte s sliko na naslednji strani!

1. Vreče in sploh tovore z lahkoto zvlčemo v višino s pomočjo konjskega škripca: Tovor navežemo na vrv, ki jo napeljemo skozi škripec, obešen na ostrejšu in še skozi drugega, ki je pritrjen pri tleh; nato priprežemo k vrvi konja, ki z lahkoto dviguje tovore s tem, da vleče vrvi.

2. Za delo na lestvi je priporočljivo, napraviti »hlapca«, sličnega, kot ga imamo v kozolcih. Zadostuje, če dve železni palici zgoraj ukrivimo in vtaknemo skozi desko iz trdega lesa, katero morata spodaj toliko presecati, da se opreta ob spodnji klin lestve. Enako lahko napravimo »hlapca« za sedenje na lojtrskem vozlu.

3. Za prevažanje vode in škropiv uporabiš lahko star sod, ki ga prirediš kot samokolnico. Da ne pljuska, mora imeti tudi pokrov!

4. Da se vratca za vrtove in ograje name zapirajo, dosežeš, če navežeš na vratca verižico, ki jo spelješ preko vretenca, nabitega na stebru ob vratcih, in ga obtežiš s kamnom ali utežjo.

5. Lestvica se ne podere, če jo nasloniš na okroglo drevo, ako ima zgoraj nabito desko iz trdega lesa, ki je v sredi izrezana.

6. Kokoš zaprimo med valjenjem v zaboju, ki ima mrežo iz žice za sprednjo steno in vratca. Seveda ji moramo v zaboju napraviti gnezdo.

7. Za nasipanje vreč je pripravna naprava, ki obstoji iz lijaka (podobnega »rodu« v mlinu) in štirih nog. Ljvak ima na dveh straneh gibljive zaponke, ki dopuščajo premikanje navzgor ali navzdol po nogah in se obesijo z njimi ljvak v zareze nog. Noge so spodaj oprte in povezane ter stoje na treh prečnikih, ki so toliko vsaksebi in ob straneh tako visoko podloženi, da se more med in pod njimi premikati dno decimalne tehtnice, nad katero se ta naprava postavi. Vreče

se obesijo na kavlje, ki so ob zunanji strani lijaka, tako visoko, da leži dno vreče na tehtnici, oz. na tleh, če ni tehtnica podstavljena.

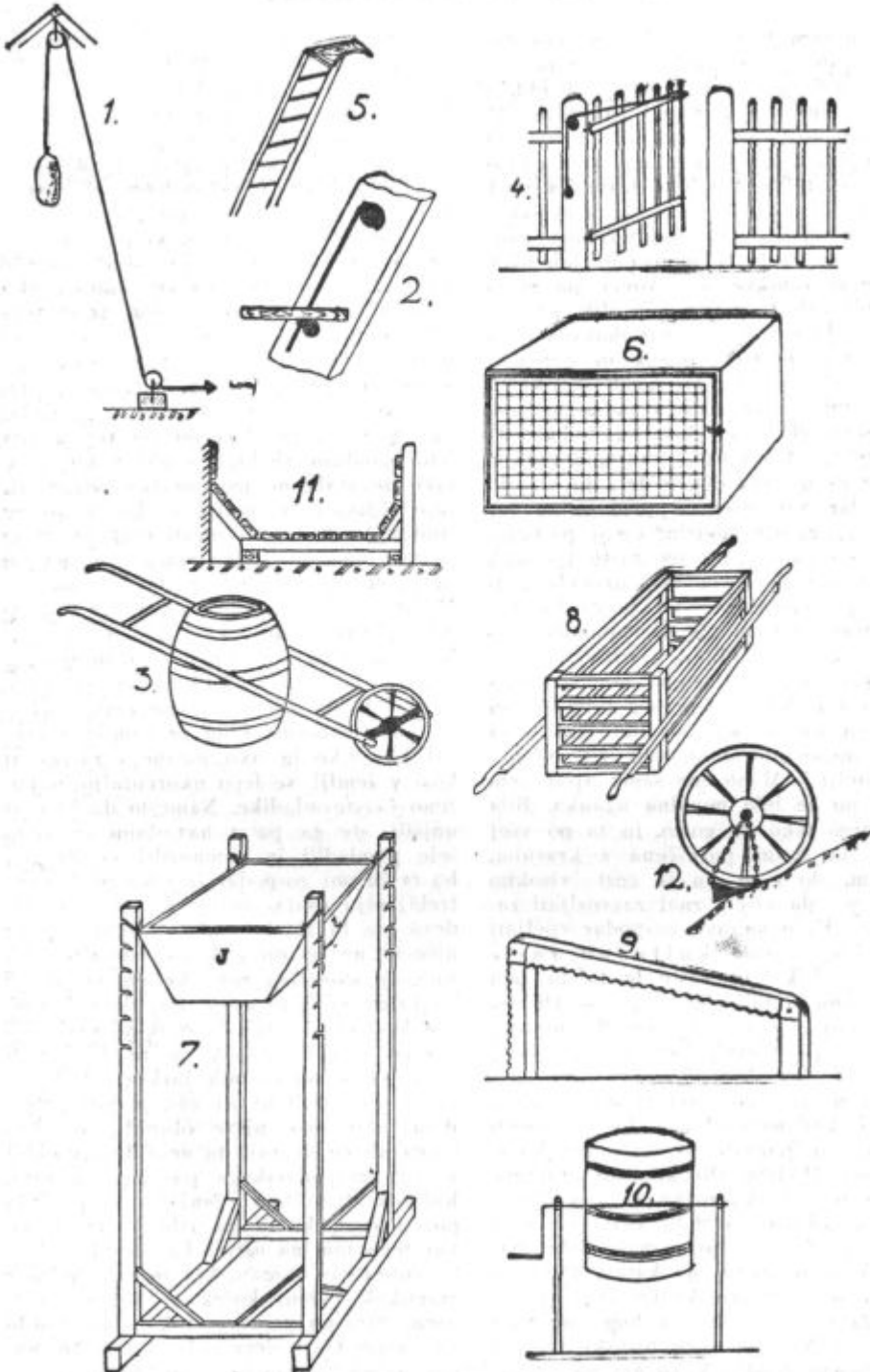
8. Za pobiranje pese, korenja in drugih poljskih sadežev po njivi so najpriljubnejši zaboji iz močnih lat, na nosilih, ki naj bodo pritrjena ob straneh zaboja, nekoliko od tal, da se lažje primejo. Zaboju naj bo tolikšen, da ga dve osebi lahko neseta. Če ga izmerimo in enkrat stehtamo pridelek, kolikor ga gre vanj, ugotovimo množino pridelka s štetjem nabranih zabojev.

9. Svinje se rade čohajo ob stenah itd. Napravimo jim raje sami posebno pravo v ta namen, ki je jako preprosta: Na dva, močno vkopana stebriča, od katerih je eden visok komaj 30 cm, drugi pa okrog 75 cm iznad zemlje, pritrdimo cirka pol drug meter dolg tram, ki je spodaj nazobčan, ob katerega se lahko s hrbtom drgnejo vse svinje, od najmanjših do največjih. Da se morejo svinje drgniti tudi ob strani, je tudi višji steber na zunanji strani nazobčan.

10. Za prašenje semena pred setvijo uporabimo lahko prazen boben od apnega dušika, katerega v sredini predremo z osjo, ki ima na enem koncu kljuko. Nato sod obesimo na prikladno stojalo, poskrbimo za dobro zapirajoč pokrov — in prašilnik je gotov.

11. Pogradi za krompir naj imajo stranice poševne, da so koti topi. Med deskami pograda morajo ostati špranje za zrak.

12. Za vožnjo navkreber je pametno, obesiti za zadnjim kolesom cokljo, ki je tako nameščena, da stalno drsi za kolesom po tleh, čim pa se hoče kolo zavrteti nazaj, ga coklja podloži in zaustavi. (Verižica ali žica, na kateri je coklja obesena, mora biti pripeta tudi na notranji strani kolesal.)

Proč z osatom!

Ob novem letu, oče Modrin, sva delala obljube in se rotila za žive in mrtve, da bočeva v letu 1940 vkljub oblačnemu nebu nad Evropo vršiti zvesto svoje dolžnosti kot kmetijska gospodarja, opraviti vse na pravi način in oprave časa, tako na polju, travniku in v gozdu kakor tudi doma v hlevu in skednju. Prenehati mora opravičenost drugih stanov, da bi še naprej grajali naše napake in zanikrnosti; konec pa mora biti tudi žalostnih filmskih slik, za kakršne bi lahko služila marsikakšna naša njiva, mnogo naše rogate in nerogate živine, skoraj večina naših zanikrnih hlevov itd. — Iz našega polja morava pred vsem drugim odpraviti plevel, oče Modrin! Gnojenje, oranje, brananje, sejanje in nešteta druga dela in stroški so vendar namenjeni v prid vašim sačem, ali ne oče Modrin? Če se pa ozrete po svojih njivah, pa raste po njih z največjim ponosom cela armada najrazličnejših plevelov. Ali je to kmetijsko opravičeno, ali je ekonomično (gospodarsko dobro)? Pred kratkim sem se vozil s kolesom polagoma mimo šentviškega polja. Na splošno sem bil vesel in navdušen nad lepo obdelano zemljo in krasno uspevajočimi nasadi žit, okopavin, deteljšč. Mimo ene same njive sem šel, ki mi je bila popolna uganka. Bila je namreč tako na gosto, in to po vsej dolžini in širini poraščena s krasnim, cvetočim, do 1 m (in še čez) visokim osatom, da nisem znal razvozljati zagonetke: Ali namerava gospodar vpeljati osat kot novo kulturno rastlino, med katero raste le tu in tam kaka pšenična bilka ali kaj? — Ali nesrečni gospodar mar ne ve, da je osat najnevarnejši plevel, ker nima le sam silovito trpežne korenike, iz katere poganjajo neprestano novi popki, posebno pa zato, ker napravlja čudovito mnogo semena. Saj poznate to seme pri košaricah, oče Modrin. »Rožkec« mu pravimo. Ker pa nosi vsaka rožka še šop dlačic, t. zv. kodeljico, jo dobi vsak vetrič z lahkoto v oblast in jo raznaša daleč naokoli. Zato je njiva, na kateri dozoreva osatovo seme pravo kužno središče, iz katerega se širi osatova kuga po vsej okolici. — Najraje raste njivski osat na dobri, močni zemlji. Kako naj pa odpra-

viva tega kužnega šmenta iz našega slovenskega polja, oče Modrin? Na razne načine se trudijo pridni gospodarji, da bi se ga rešili. Nekateri bi radi pregnali plevelle sploh z močnim gojenjem okopavin, posebno krompirja in pese, ki jih čistijo, kolikor jim le dopuščajo moči. Drugi so namreč previdni pri setvi, nikoli ne sejejo v zemljo, ki je šele prorana, vedno počakajo, da postane zemlja »godna«. Dobro se obnese, ako poseješ z osatjem okuženo njivo z večletno deteljo n. pr. lucerno (nemško deteljo); ta uduši osat, če je detelja enakomerno gosto posejana. Kolikor pa priraste osata višje od detelje, ga pokosimo. Ker kosimo lucerno po trikrat na leto, oslabijo slednjič osatove korenike tako zelo, da ne morejo več poganjati; zato segnijo v zemlji. — Tu in tam so ljudje, ki upajo pokončati osat, ki se po pravici imenuje tudi »osec«, z navadnim oranjem. Ali ste tudi vi med njim, oče Modrin? Oh, kako se motite v tem primeru! Prav nasprotno od tega, kar želite, boste mnogokrat dosegli! Po oranju se namreč dostikrat prikaže še več osatovih rastlin, kakor jih je pa bilo popreje. Popolnoma naravno. Plug je namreč razrezal korenike in ako ostanejo razrezani kosi v zemlji, se lepo ukoreninijo in poženo čvrste mladike. Namesto da bi osat uničili, ste ga pa z navadnim oranjem šele pomladili in pomnožili! — Pa naj bo ta in oni gospodar še tako priden pri trebljenju osata, naj si še toliko prizadeva, da bi zatrl to gloto (plevel), prav ničesar ne bo opravil, ako pa drži vsa njegova sosesčina roke križem in se nič ne briga za čiste njive. Saj dobro veste, oče Modrin, da njivski osat ne raste samo po njivah, ampak ga je dosti tudi kraj potov, ob cestnih jarkih itd. Nikakršna čast tudi ni za vas, prijatelj Modrin, ako vaše njive obiblja osatova gošča ali če domuje ta nepridiprav okoli vašega gospodarskega poslopja in vrta. Kolikokrat vidimo žanjice, da puščajo požeti osat, ki so ga izločile iz snopa, kar lepo tam na njivi! Ta plevel je reba pobrati in sežgati, ker je gotovo vmes marsikak cvetni košek z zrelim semenjem. Strašno nemarnost kaže tudi tole ravnanje: Osat sicer pobero z njive, potem pa ga znosijo na cesto ali v kak ob-

cestni jarek ali pa celo pustijo na poljskih potih in mejah. Nekateri žanjice puščajo osat tudi nepočet za seboj, dokler ga pozneje ne požere veter ali ne podorje oratar. Kaj res mislite, oče Modrin, da potrebujejo naša strnišča takih svečnikov? Morebiti danes za to, ker se je olje brez opravičenosti podražilo za 100%!? Da vam o mlačvi ne bodo plesale po skednju belkasto-sive mačice (kodeljice osatnega semena) in silile v oči in grlo in nos, zatirajte potrpežljivo in vztrajno ta grozni plevel. Prvo načelo vam bodi: Vsako rastlino je treba odstraniti, predno se razvije seme! Pri pletvi skrbno pazite, da dobite vsako osatovo koreniko vsaj toliko iz zemlje, da ne bo mogla več poganjati. V ta namen si vzemite posebno orodje, ki je podobno dolgemu dletu in nasajeno na lesen ročnik. Nekoliko od strani ga zasadi v zemljo, krepko potisni in kolikor mogoče globoko odškrni osatovo koreniko. — Nevarnost osatnega plevela ti najbolje ponazoruje silovitost njegovega pomnoževanja. Na vsaki dobro razviti osatovi

rastlini lahko našteješ po 50, 60, tudi do 80 cvetnih koškov; v vsakem košku je po 80 cevastih cvetov. Če računaš, doviš na vsaki rastlini po 4.000, 4.800 do 6.400 semen! Pa naletiš tudi na rastline, ki imajo po 100, 150 in več cvetnih koškov. Osatno seme je od sile trpežno, togo; v živinskem želodcu ostane zdravo in dobre volje, kvečjemu z vrelim kropom bi mu utegnil pregnati življenje iz telesa. Iz polja ga homo odstranili le, če ga odpravimo iz obpotij, iz vrtov in travnikov, iz meja itd. Posamezni gospodar stoji nasproti osatu popolnoma brez moči; tudi če ima le majhen gruntec, ga ne more obvarovati sam pred tem hudodelcem. Tukaj, oče Modrin, pomaga edinole geslo: Z združenimi močmi! Vsi za enega, eden za vse! Vsi vaščani, vsi člani občin, vsi ki posedujete kos zemlje, stopite skupaj in uredite delo in organizirajte boj proti osatu. Uspeh vam je zagotovljen. Združenemu delu, ki se ozira tudi na blagor bližnjika, prav gotovo ne bo manjkalo blagoslova od zgoraj! ovfr.

Naročajte sadno drevje pravočasno!

Ko ste kosili seno, ste opazili, da se je tu pa tam posušilo tako letos ali pred par leti posajeno drevesce, ugotovili ste, katero drevje je doslužilo in ga bo treba nadomestiti, pa tudi kod so še prazna mesta, kamor spada sadno drevje.

Dobro in prav bi bilo, če bi si vi vse te ugotovitve zapisali. Še bolj pa bi bilo, da bi drevesca, ki jih boste v jeseni, ali prihodnjo spomlad potrebovali za sajenje, naročili že zdaj, v poletju.

S tem bi koristili sebi, pa tudi drevesničarju bi napravili veliko uslugo.

Koristili bi sebi:

Kakor povsod, velja tudi pri drevesničarjih, da, kdor prej pride, prej melje. Kdor prej naroči, dobi lažje in bolj gotovo vse tiste sorte, ki jih želi imeti. In v prihodnjih letih, ko bo zaradi lanske zimske pozebe in drugih vzrokov sploh pomanjkanje drevesc, bo verjetno le tisti mogel dobiti drevje v drevesnicah, ki ga bo dovolj zgodaj naročil!

Če naročite dovolj zgodaj, imate tudi možnost, da povprašate pri drugih drevesničarjih za zaželjene sorte, če jih prvi nima na razpolago.

Če drevje zgodaj naročite, je tudi bolj verjetno, da boste pravočasno izkopal drevesne jame in pripravili vse potrebno za sajenje.

Napredni sadjarji vse to vedo in že zdaj naročajo pri drevesničarjih drevesca za prihodnje jesensko in spomladansko sajenje. Mnogi sadjarji pa čakajo z naročilom do takrat, ko bi bilo treba že saditi. Zato pa le redkokdaj dobijo zaželjene sorte, včasih pa sploh ničesar več.

S pravočasnim naročanjem pa bi ustregli tudi drevesničarjem.

Kmalu bo čas za okuliranje divjakov v drevesnicah. Pri tem je za drevesničarja najbolj važno, a tudi najbolj kočljivo vprašanje, koliko drevesc naj položiti z eno ali drugo sorto. Kako vesel bi bil, če bi imel že v tem času v rokah naročila drevesc za prihodnjo sezono. Iz njih bi videl, za katero sorto vlada med drevesničarji največ zanimanja, pa bi lahko po tem določil tudi razmerje sort, s katerimi okulira divjake. Nadalje bi lahko precepil v krono drevesca onih sort, za katere ni zanimanja z najbolj iskanimi sortami in bi imel

čez leto dni teh sort že dovolj za od-dajo. Istotako bi na podlagi naročil lah-ko preračunal, ali in koliko naj jeseni in čez zimo pripravi zemljišča za pri-hodnji letnik drevesnice.

Iz vseh naštetih razlogov bi vam bil vsak drevesničar hvaležen, če bi mu že zdaj, čimprej, sporočili, koliko drevesc boste potrebovali v jeseni ali spomladi.

Edina sestra med bratci

Poznala sem družino, kj je imela pet otrok. Prvi štirje so bili dečki, zadnja pa deklica. Vsi otroci so bili zdravi, lepi in dobro razviti.

Starši so imeli vse enako radi, jih lepo vzgajali in skrbeli zanje. Vendar pa je bil med otroki večkrat prepir in jok. Dečki so v svoji razboritosti in hudomušnosti vedno nagajali svoji sestrici. Dajali so ji različna imena, včasih so ji privoščili tudi kako »kozico« ali kaj podobnega.

Seveda deklica ni bila kot najmlajši otrok duševno tako razvita, da bi vse to nagajanje mirno prenesla. Užaljena je bila, jokala je in šla tožit k mami.

Seveda je mama ta spor poravnala na-vadno tako, da je k poučnim besedam do-dala še kako klofuto. Nekaj časa je bil mir, pa se je pesem kmalu nadaljevala.

Pa mi mati potoži nekega dne: »Oh jej, tako zelo sem si želela deklice in Bog me je res uslišal, da sem dobila zad-njo punčko. Sedaj pa imam. Večen ravs in kavs je med otroci. Saj fantje niso slabi. Samo nagajajo ji tako radi. Za lase jo cukajo, iz rok ji jemljejo igrače in jih skrijejo, za šalo ji reče kdo kako be-sedo in ogenj je v strehi. Oni se smejejo, mala pa joka. In ves dan se to ponavlja. Kaj naj vendar naredim? Če povem mo-žu, jih preveč natepe, zato kar molčim, uredim sama, a nič ne zaleže.«

Tu je vse prej na mestu kot šiba. Taki slučajji so večkrat, ko imajo v dru-žini več sinov in hčerko edinko. Gotovo imajo bratci svojo edino sestrico radi, morda bolj radi, kot se imajo radi med seboj. A te ljubezni ne znajo pokazati. Kako naj mlad fante reče »Rad te imam«.

S tem, da sestrico draži in ji nagaja, s tem ji hoče pokazati, da se zanima za-njo. Seveda, deklica je sama, ne razume tega prijateljstva in za hvaležnost pri-joka k mami.

Tedaj naj mati posreduje. Dopove naj dečkom, da je punčka še majhna, ni tako

In ker je jasno ko beli dan, da boste imeli tudi vi samo korist, če sadna dre-vesca naročate zgodaj, namesto prepoz-no, smo trdno prericani, da bodo te be-sede padle pri vas na rodovitna tla, to je, da se boste takoj prihodnjo nede-ljo vsedli in pisali zaradi drevesc dre-vesničarju, ki mu najbolj zaupate!

navihana in ne pozna takih šal. Obzirni naj bodo do svoje najmlajše sestrice. Ra-je naj ji povedo kako lepo pravljico, po-pravijo igračko, pobožajo naj jo po laseh, namesto pucukajo za lase. Če se že mo-rajajo vtikati vanjo, naj vzamejo tak način za izkaz svoje pozornosti. Fant mora biti vedno zaščitnik deklice, a ne, da jo sprav-lja v jok.

Deklici pa naj mati dopove, da bratci nič hudega ne mislijo, ko ji nagajajo. Da jo imajo radi, pa ne vedo, kako bi ji to povedali. Tudi ne sme mati preveč vleči s hčerko vpričo sinov, ker potem ta dobi pri materi zaščito tudi takrat, kadar je morda ne zasluži, vzgaja smeravost hčer-ke in ji daje korajžo, da toži tudi takrat, ko ni potreba.

Tudi v šoli radi ponagajajo dečki de-klicam. Če bi učiteljica poslušala vedno tožarjenje deklic, bi imelo samo s tem do-voľj posla. Tako pa vse obrne na šaljivo stran, pokara v lepem tonu dečke, da jim lep nauk in večkrat to pomaga.

Naj ravna tako tudi mati in videla bo, da bo imela uspeh in mir. Saj ko dečki dorastejo in če so dobro vzgojeni, bodo s sestro drugačni, družina pa se bo raz-vijala v medsebojni ljubezni in spošto-vanju.

Drugače je, ker je sinček edinček med sestricami. Te so mirnejše, ljubijo svoje-ga bratca, na vse načine mu izkazujejo svojo sestrsko naklonjenost in ga večkrat razvajajo. I. G.

K U H I N J A

Borovničev kompot za zimo. Vzamem 6 litrov borovnic, jih očistim in operem, zalijem s pol litra vina in stremem nanje 1 in pol kilograma sladkorja. To po-stavim na štedilnik in večkrat premešam, da se ne prižge. Ko zavre, pustim vreti 15 minut, nato odstavim in še gorko vlo-žim v kozarce in dobro zavežem. Pozimi je to za otroke zelo zdrava jed.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana. Na sejmu dne 17. julija so plačevali živino po naslednjih cenah: voli I. vrste 8,50, II. 7,50, III. 6,50; krave I. vrste 7,25, II. 6,50, III. 4,50; teleta I. vrste 10, II. vrste 9 din za 1 kg žive teže. Prašiči za rejo komad 200 do 350 din, konji 500—4000 din komad.

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu dne 2. julija je imela živina tele cene: voli I. vrste 9,25, II. vrste 8,50, III. 7; I. vrste 9,25, II. 8,50, III. 7; krave I. vrste 7,75, II. 6,75, III. 5; teleta I. vrste 9, II. vrste 8 din; prašiči špeharji 12—13, pršutarji 10—12 din za kg žive teže. Surove kože goveje 16, telečje 22, svinjske 10—12 din za kg.

Črnomelj. Po poročilu s prvih dni julija so bile cene živine v črnomeljskem okraju sledeče: voli I. vrste 7,50, II. 6,50, III. 6; telice I. vrste 7,50, II. 6,50, III. 6; krave I. vrste 6, II. 5; teleta 8,50, prašiči špeharji 12 din za kg žive teže. Surove kože goveje 10, telečje 16, svinjske 5 din za kg.

Maribor. Po zadnjih podatkih so imeli prašiči na sejmu sledeče cene: 5 do 6 tednov stari komad 110—145 din, 7—9 tednov 150—170, 3—4 mesece stari 190—290, 5—7 mesecev 350—470, 8—10 mesecev 480—610, 1 leto stari 750—920 din. Na vago 1 kg žive teže 8—10,50 din, 1 kg mrtve teže 12—15 din.

Laško. Poročajo, da je veljala živina v mesecu julija približno: voli I. vrste 8,75, II. vrste 8, III. 7; telice I. vrste 8,50, II. 7,50, III. 6,75; krave I. vrste 7,50, II. vrste 6,75, III. 6; teleta I. vrste 9, II. vrste 8; prašiči špeharji 13, pršutarji 10 din za kg žive teže. Surove kože goveje 18, telečje 22, svinjske 14 din za kg.

Dravograd. V okraju dravogradskega je imela živina v juliju sledeče cene: voli I. vrste 8, II. vrste 7, III. 6; telice I. vrste 8, II. vrste 7, III. 6; krave I. vrste 7, II. vrste 5, III. vrste 4; teleta I. vrste 8, II. vrste 7, prašiči špeharji 11, pršutarji 10 din za kg žive teže. Surove kože goveje 12, telečje 14, svinjske 9 din za kilogram.

Ptuj. Na semanji dan v drugi polovici julija je dosegla živina sledeče cene: voli I. vrste 7,25, II. vrste 6,50, III. 5; telice I. vrste 7,50, II. 6,50, III. 5,50; junci

I. vrste 6,50, II. vrste 5,50, III. 4; biki I. vrste 6,25, II. vrste 5,50, III. 5; krave I. vrste 6, II. 5, III. 4; telet ni bilo na sejmu; konji komad 1.700—5.500 din, žrebeta 1.500—3.400 din. Prašiči: debele svinje 11 din, pršutarji 9,50 din za kg žive teže; prasci 6—12 tednov stari 150—250 din komad.

CENE

Ljubljana. Pšenica. 1 kg 2,50—3,10, rž 2,50—2,70, ječmen 2,35—2,70, oves 2,70—3, proso 2,70—3,60, koruza 2,40—3, ajda 2,20—2,40, fižol ribničan 5—5,50, prepeličar 6,75—7 din za kg. Mast 1 kg 22—23 din, mleko liter 2—2,50 din.

Kranj. Pšenica 1 kg 3,50, ječmen 2,50, rž 2,50, oves 2,50, koruza 2,35, fižol 5—7, krompir 2, seno 1, slama 0,75 din. Volna neoprana kg 38 din, oprana 45 din, mleko liter 2,25—2,50 din, čajno maslo kg 58—4 4din, drva 1 prm 125—135 din. Meso v Kranju: govedina 8g 16 din, svinjina 20—24, suha slanina 26—28 din; med 24—26 din za kg.

Črnomelj. Pšenica 100 kg 250 din, ječmen 210, rž 210, oves 220, koruza 220, fižol kg 4—5, novi krompir 3, stari 1,75, lucerna za krmo 1 kg 1,25, seno 0,90, slama 0,50 din. Meso 14 din kg, svinjina 18, svinjska mast 25, med 20, vino navadno pri vinogradnikih 14 din, kvalitetno vino pri vinogradnikih 5—5,50 din za liter.

Laško. Pšenica 100 kg 330 din, ječmen 260, rž 280, oves 295, koruza 230, fižol 450—500, krompir 100—200, lucerna 90, seno 60, slama 40 din za 100 kg. Meso 10—16 din, svinjina 18—20, svinjska mast 22 din. Mleko liter 2 din, surovo maslo kg 24—36 din.

Ljubljanski trg

Cene mesa: govedina 12—16 din za kg, jezik 14—16, vampi 8—10, pljuča 6—16, jetra 10—12, ledvice 12—14, možgani 10 din. Teletina 14—16 din, jetra 20—22, pljuča 5, možgani 20—22, ledvice 15 din. Svinjina 16—19 din, pljuča 11, jetra 15, ledvice 19, domača slanina 18—21, hrvaška slanina 20—21, jagnjetina 16—18, kozličevina 20—22 din. Klobase: krakovske kg 30 din, debrecinske 24, hrenovke 20, sveže kranjske 24, polprekajene kranjske 30, prekajene kranjske 40 din, prekajena slanina 20—25 din.

PRAVNI NASVETI

Brezplačno zdravljenje rodbinskih članov. U. M. K. — Poročena žena, ki je zaposlena v tovarni in članica bolniške blagajne, ima kot taka vse članske pravice: brezplačno zdravniško pomoč, zdravila in hranarino. Za svoje rodbinske člane pa ima pravico do brezplačnega zdravljenja in zdravil le tedaj, če ti rodbinski člani nimajo lastnih dohodkov in če žive v skupnem gospodinjstvu. Če je mož te članice OUZD državni upokojenec, ima torej lastne dohodke in zato ne more njegova žena zanj prejemati podpore za slučaj bolezni. Njeni otroci, ki žive sicer v skupnem gospodinjstvu pri materi, tudi nimajo pravice do brezplačnega zdravljenja pri OUZD. Saj je predvsem oče dolžan skrbeti za vzdrževanje otrok in ne mati. Oče pa dobiva pokojnino ter ima zato tudi sredstva za zdravljenje otrok. — Če bi bil mož tovarniške delavke brezposeln ali pa skloh pridobitno nesposoben, potem bi njegova žena kot članica bolniške blagajne imela pravico, da bi se mož ali pa otroci zdravili brezplačno pri OUZD. — To sledi iz § 45 zakona o zavarovanju delavcev in iz § 141 občega državljskega zakonika.

Zvičajno sklenjena pogodba ne drži. Š. A. — Pri kupčijah, ki so trgovski posli, n. pr. če proda posestnik trgovcu les, se ne more uveljaviti prikradba nad polovico vrednosti. Pri takih poslih ne more stranka, čeprav ni prejela niti polovice občne vrednosti tega kar je data, zahtevati razveljavljenje posla in postavitev v prejšnji stan. Če vas je pa trgovec premotil s tem, da vam je zatrjeval, da je cena, ki jo je nudil za vaš les, bila takrat najvišja dnevna tržna cena in ste le v zaupanju za to zagotovilo dali les za tisto ceno, glede katere ste potem zvedeli, da ni dosegla niti polovice takratne dnevne tržne cene, potem vas je trgovec le zvičajno pripravil do prodaje in zato niste dolžni pogodbe držati. V morebitni pravi boste pač morali dokazati zvičajnost kupca.

Slaba plača hlapca. S. U. Š. — Če imate z gospodarjem dogovorjeno službeno razmerje za celo leto, lahko službo zapustite šele po preteku leta. Med letom ni gospodar primoran, da vam plačo zviša, ki je bila pogojena za celo leto naprej. Ravno tako ne bi smel gospodar plače

znižati med letom v vašo škodo, čeprav bi splošno cene padle. Če pa imate plačo dogovorjeno na mesec, lahko zahtevate povišanje plače že za drugi mesec. Če gospodar na zvišanje ne pristane, smete službo na 14 dni odpovedati.

Čigava je telica? I. K. L. — Sinu ste izročili posestvo, na katerem sta bili dve kravi. V izročilni pogodbi je bilo zapisano, da si pridržite eno izmed krav v svoji lasti po svoji izbiri. Obe kravi sta bili breji. S sinom ste nekaj časa živeli v skupnem gospodinjstvu. Takrat se je otelila ena krava in ste vi teleta prodali mesarju, tele pa je gnal k mesarju sin in vzel denar in ga zase obdržal. Na to ste molčali. Zdaj se je pa otelila druga krava in vprašate, čigava je njena telička? — Vi imate pravico, da se odločite za eno ali za drugo izmed obeh krav. Če si hočete obdržati prvo kravo, vam bo moral sin vrniti od mesarja prejetu plačilo. Če se pa odločite za drugo kravo, smete razpolagati tudi z njeno teličko. Krmo za to teličko boste pa morali sami oskrbeti, ker je sin dolžan za vas rediti le eno kravo.

Invalidnina po bratu. M. P. S. — Svojeci v vojni padlega vojaka imajo pravico do invalidnine. Ti svojeci pa so: starši, odnosno vdova, dokler se drugič ne poroči, in pa otroci padlega. Nimajo pa pravice do invalidnine bratje in sestre v vojni padlega vojaka.

SEJMI

5. avgusta: živ. in kram. Ribnica, Novo mesto, Krašnja, Krka v kraju Videm, Crna, Sv. Peter pod Sv. gorami, Št. Ilj pri Velenju, Lemberg, Loka pri Zidanem mostu. — **6. avgusta:** Ormož, gov. in konj. Ptuj, svinj. Dol. Lendava, gov. in kram. Martjanci. — **7. avgusta:** gov. in svinj. Krško, živ. Ljubljana, svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje. — **8. avgusta:** živ. in kram. Studenc pri Krškem, Turnišče. — **9. avgusta:** gov. in kram. Radeče pri Zidanem mostu, Žužemberk, svinj. in drob. Maribor. — **10. avgusta:** Dob pri Kamniku, Rovte pri Logatcu, Ig, Št. Lovrenc ob Temenici, svinj. Brežice, Celje, Trbovlje, kram., gov., svinj. Brežice, živ. in kram. Gor. Radgona, Podčetrtek, Razkrižje in Slovenjgradec.

Dobro sosodstvo je pogoj za pravilno in uspešno delo v naših občinah